

**Esitykseen sisältyviä tilastokuvia voi tilata
Tampereen kauppakamarista.
Hinta 10 € + alv. / kpl**

**Tilaukset:
Anja Taskinen, puh (03) 230 0561**

**Teollisuus
4–10**

**Rakentaminen
11**

**Palvelut
12–15**

Pirkanmaan talous

Nykytilanne ja näkymät

1/2002

Julkaisijat:

**Pirkanmaan TE-keskus
Tampereen kauppakamari**

Pirkanmaa kokonaiskehitys myönteinen

– huolena kasvun keskittyminen

Pirkanmaa on väestö-, osaamis- ja innovaatiomuuttujien osalta maan keskiarvon yläpuolella. Nuoren väestön (25–34-vuotiaat) osuus maakunnan väestöstä on 33 %, eli suurempi kuin maan keskiarvo. Koulutustaso on hieman maan keskiarvoa korkeampi, ja yritysten tutkimus- ja kehityksen asukasta kohti ovat korkealla tasolla. Talouden kehitys on myönteinen, samoin väestökehitys. Työttömyysaste on kuitenkin valtakunnan keskitasoa.

Helmikuussa 2002 julkistetun tutkimuksen mukaan Tampere on säilyttänyt asemansa yleisimagoituaan toiseksi vetovoimaisimpana kaupunkina Suomessa. Sijoittumista ja investointeja harkitessaan yritykset arvostavat osaavaa henkilöstöä, monipuolisia verkottumismahdollisuuksia ja alueen uudistuvaa teollista kulttuuria. Tältä perustalta Pirkanmaalla on hyvät edellytykset jatkaa kasvuaan ja

kehittymistään yhtenä maan elinvoimaisimmista maakunnista.

Valtakunnallisen ennusteen mukaan Pirkanmaan väkiluku kasvaa lähivuosina suhteellisen nopeasti. Muuttoliikkeen voimistama vuosittainen väestönkasvu on viime vuosina ollut noin 2500 henkeä vuodessa. Vilkkaimmin Pirkanmaalle muuttavat vähintään keskiasteen koulutuksen saaneet alle 24-vuotiaat nuoret.

Väestön kasvu kohdistuu pääasiassa Tampereen seutukuntaan, jossa asuu noin 2/3 maakunnan väestöstä. Myös Kaakkois-Pirkanmaalla väestö on kasvanut, ja Etelä-Pirkanmaan väestökehitys näyttää kääntyvän kasvuun. Muissa seutukunnissa väestö on vähentynyt. Haja-asutusalueilla asuu noin 16 % maakunnan väestöstä. Näkyvissä ei ole, että keskittymis-suuntaus heikkenisi, ja voimakkaan Tampereen seutukunnan merkitys koko

maakunnan veturina kasvaa edelleen.

Viime vuosina Pirkanmaan tuotanto on kasvanut koko kansantalouden keskimääristä kasvua nopeammin, keskimäärin 6 %. Varsinkin vuodet 1998 ja 1999 olivat erityisen hyviä Pirkanmaan tuotannon kehitykselle. Tammikuussa 2002 koko maan BKT:n kasvun ennustetaan jäävän 1,5 %:iin. Pirkanmaalla kasvu on näillä näkymin hiukan suurempi.

Tällä hetkellä laman jälkeinen voimakas talouskasvu on tasoittumassa. Nyt tuotannon arvo on 19 325 euroa/asukas. Alueen bruttokansantuote asukasta kohden jää alle maan keskiarvon, mikä heijastuu melko korkeasta työttömyysasteesta (13,1 %).

Seutukuntien väliset erot bruttokansantuotteen tasossa ovat suuria. Pirkanmaalla vain Tampereen seutukunnan BKT/asukas ylittää koko maan

Luoteis-Pirkanmaa

BKT/asukas 16 025 € (95 280 mk) 1999
asukkaita 29 823 2000
työllisiä 11 972 2000
työttömiä 12,7 %
pitkäaikaistyöttömiä 21,3 %
alle 25-v. 10,6 %
korkea-asteen tutkinnot*) 16,1 % 2000

Lounais-Pirkanmaa

BKT/asukas 13 870 € (82 465 mk) 1999
asukkaita 24 846 2000
työllisiä 9 858 2000
työttömiä 13,7 % 2000
pitkäaikaistyöttömiä 25,2 %
alle 25-v. 10,4 %
korkea-asteen tutkinnot*) 16,9 % 2000

Tampereen seutu

BKT/asukas 21 309 € (126 698 mk) 1999
asukkaita 297 655 2000
työllisiä 132 978 2000
työttömiä 13,7 % 2000
pitkäaikaistyöttömiä 27,5 %
alle 25-v. 12,9 %
korkea-asteen tutkinnot*) 26,5 % 2000

Etelä-Pirkanmaa

BKT/asukas 17 125 € (101 818 mk) 1999
asukkaita 42 141 2000
työllisiä 17 430 2000
työttömiä 15 % 2000
pitkäaikaistyöttömiä 28,0 %
alle 25-v. 12,5 %
korkea-asteen tutkinnot*) 18,3 % 2000

Ylä-Pirkanmaa

BKT/asukas 15 016 € (89 280 mk) 1999
asukkaita 42 550 2000
työllisiä 16 130 2000
työttömiä 15,2 % 2000
pitkäaikaistyöttömiä 19,4 %
alle 25-v. 11,2 %
korkea-asteen tutkinnot*) 15,8 % 2000

Pirkanmaa

Asukkaita 450 783, ennakkotieto 31.12.2001
8,7 % koko maan väestöstä

BKT/asukas 19 325 € (114 899 mk),
koko maa 20 292 € (120 652 mk) 1999

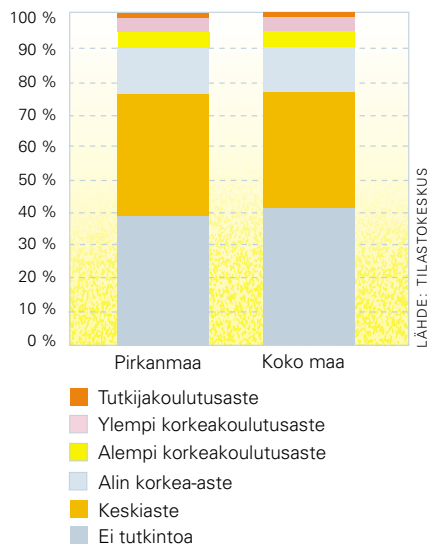
- BKT yli koko maan keskiarvon
- BKT alle koko maan keskiarvon

Kaakkois-Pirkanmaa

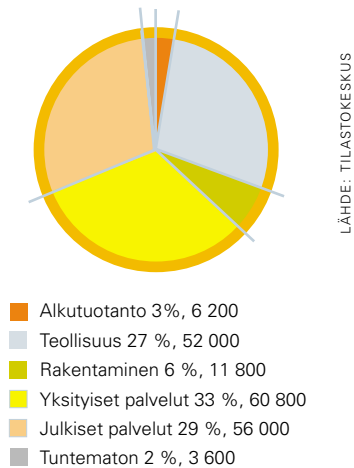
BKT/asukas 14 158 € (84 179 mk) 1999
asukkaita 10 036 2000
työllisiä 4 050 2000
työttömiä 10,6 % 2000
pitkäaikaistyöttömiä 20,8 %
alle 25-v. 6,9 %
korkea-asteen tutkinnot*) 16,4 % 2000

*) korkea-asteen eli korkeakoulu- ja yliopistotutkinnon suorittaneita yli 15-vuotiaista

Tutkinnon suorittaneita aikuisväestöstä (yli 15-v.)

Työpaikat Pirkanmaalla 31.12.2000

Palkkasumma v. 2000 (kaikki toimialat)

Koko maa 32 631 022 €, josta
Pirkanmaa 3 994 224 € (12,2 %)

keskiarvon. Erot peilautuvat elinkeinorakenteesta: alkutuotannon suuri osuus näkyy seutukunnan alhaisessa BKT:ssä. Esimerkiksi Ylä-Pirkanmaalla BKT/asukas jää noin 15 015 euroon, kun Tampereen seutukunnassa vastaava luku on 21 309 euroa.

Pirkanmaan osuus koko Suomen bruttokansantuotteesta on hieman yli 8 %.

Korkea teknologia luo kasvua sekä perinteisille että uusille aloille

Kehittyvän, korkeaa teknologiaa tehokkaasti hyödyntävän perinteisen paperi- ja metalliteollisuuden rinnalla Pirkanmaan tulevaisuuden vahvuuksia ovat automaatio- ja prosessiteollisuus, sähkö- ja elektroniikkateollisuus, viestintäteollisuus ja osaamis-intensiiviset palvelut.

Tutkintoja suorittaneita on Pirkanmaan 15 vuotta täyttäneissä hieman enemmän kuin maassa keskimäärin (Pirkanmaa 60,7 %, koko maa 59,4 % v. 2000). Keski-asteen tutkintoja on Pirkanmaalla suoritettu 37,4%, mikä sekin ylittää koko maan keskiarvon. Korkea-asteen tutkinnoissa maakunta on maan keskiarvoa. Tutkijakoulutuksen osalta Pirkanmaa on jo saavuttanut koko maan tason 0,6 %.

Korkeakoulujen aloituspaikkoja Pirkanmaalla on tarjolla 79 %:lle 19–21-vuotiaiden ikäluokasta.

Yritysten ja tutkimuslaitosten tutkimus- ja tuotekehityspanostukset ovat pitkään olleet suuremmat kuin maassa keskimäärin. Panokset tutkimukseen ja koulutukseen ennakoivat myönteistä kehitystä maakunnan tulevaisuusstrategiassa määritellyillä tietointensiivisillä painopistealoilla.

Nuoriso- ja pitkäaikais-työttömyys jälleen kasvussa

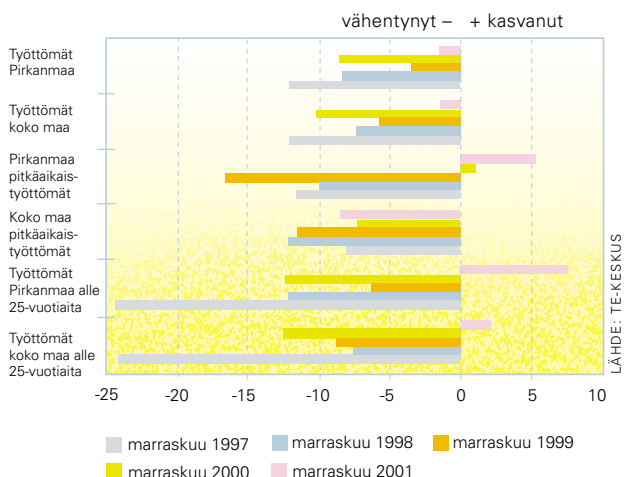
Vuosina 1995–2000 Pirkanmaan työllinen työvoima kasvoi lähes 25 000 henkilöä. Kaupan, palvelujen ja liikenteen toimialoilla työvoiman kasvu oli suurempi kuin vastaavien toimialojen kasvu koko maassa.

Työttömyyden kehitys poikkeaa koko maan kehityksestä alle 25-vuotiaiden sekä pitkäaikaistyöttömien osalta. Vuonna 1997 voimakkaasti alkanut nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden lasku seurasi koko työttömyyden myönteistä kehitystä vuosituhannen vaihteeseen. Sen jälkeen trendi alkoi kääntyä huonompaan, ja erityisesti viime vuoden kehitys poikkeaa selvästi koko maan kehityksestä. Nuorten työttömyys on kasvanut Pirkanmaalla selvästi nopeammin kuin koko maassa. Myös pitkäaikaistyöttömyys kääntyi pitkän yhtäjaksoisen laskun jälkeen uudestaan nousuun vuoden 2001 lopulla (kuvio 1).

Pirkanmaan yritysten kokonaisliikevaihto on kasvanut koko tarkastelujakson 1998–2001. Avointen työpaikkojen lukumäärä työvoimatoimistoissa väheni jakson alkupuolella, mutta nousi jyrkästi vuoden 2001 aikana. Kaikkien työttömien määrä on samanaikaisesti laskenut, mutta työttömyyden rakenne on muuttunut kuviossa 1 nähtävällä tavalla. Vuonna 2000 yritysten liikevaihdon kehitys oli voimakkainta, mutta työpaikkojen määrä työnvälityksessä väheni. Sen sijaan työttömyys laski voimakkaimmin samanaikaisesti liikevaihdon kasvun kanssa (kuvio 2).

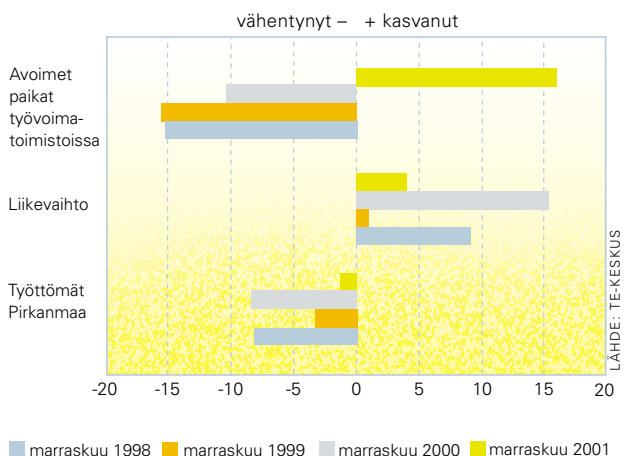
Kuvio 1

Työttömyyden rakenne, muutos ed. vuodesta %

Kuvio 2

Avoimet työpaikat, liikevaihto ja työttömyys, muutos ed. vuodesta %

Teollisuus

Yhteenveto

Tämä katsaus sisältää

seuraavat toimialat: koko teollisuus, metsäteollisuus, metalliteollisuus, elektroniikka, tevanake, elintarvike-teollisuus, rakentaminen, kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta, liikenne, palvelut liike-elämälle sekä hyvinvointipalvelut.

● Toimialojen taloudellisen kehityksen tarkastelussa perustana ovat Tilastokeskuksen kokoamat liikevaihto- ja palkkasummatiedot, jotka Tilastokeskus on toimittanut tammikuussa 2002 Pirkanmaan TE-keskuksen ja Tampereen kauppa-kamarin tilauksesta.

● Kehitystrendikuvaajien uusimmat **liikevaihtotiedot** ulottuvat **syys-kuun 2001 loppuun** ja **palkkatiedot lokakuun 2001 loppuun**. Laskenta on tehty toimipaikkatasolla, eli monitoimipaikkaisten yritysten Pirkanmaalla sijaitsevat toimipaikat ovat mukana laskennassa. Laskennasta on poistettu vuoden 1995 jälkeen lopettaneet yritykset/toimipaikat, ja vastaavasti vuoden 1995 jälkeen aloittaneet yritykset/toimipaikat on lisätty laskentaan mukaan.

● Pääasiallisena lähteenä laskennassa käytetään verohallinnon maksuvalvonta-aineistoa. Uusimpien kuukausien osalta yritysten ja toimipaikkojen lukumäärät eivät ole olleet laskentahetkellä vielä täydellisiä, mikä aiheuttaa seuraavaan toimialakatsaukseen jonkin verran revisiota eli indeksilukujen muuttumista palkan kohdalla lokakuussa 2001 ja liikevaihdon kohdalla syyskuussa 2001.

● Työllisten määrää ja työttömyyskehitystä kuvaavat tiedot perustuvat Pirkanmaan TE-keskuksen työvoimatilastoon. Kaavioissa näkyvä **jyrkkä pudotus työttömien määrässä vuoden 1998 alussa** johtuu työvoimapiirien toiminta-alueen muutoksesta, jossa Lahden seutu irtautui Tampereen työvoimapiiristä.

Maailmalla

Kansainväliset taloussuhdanteet kääntyivät laskuun vuoden 2000 lopulla ja vuoden 2001 talouskasvu jäi selvästi aiempia vuosia vähäisemmäksi. Maailman talouden kasvun moottorina pitkään toimineen USA:n talouden taantuman vaikutukset levisivät maailmanlaajuisesti yllättävänkin nopeasti. Myös Eurooppa on saanut osansa laskukaudesta.

Suomessa

Suomen teollisuuden tuotanto supistui vientikysynnän hiipumisen myötä vuoden 2001 alkupuoliskolla selvästi. Teollisuustuotanto kääntyi syksyllä uudelleen hienoiseen nousuun elektroniikka- ja sähköteollisuuden piristytessä, mutta muun teollisuuden tilanne on edelleen suhteellisen heikko. Vaikka nousun merkit ovat suomalaisen teollisuuden vientimarkkinoilla yhä heikot, talouskasvun arvellaan käynnistyvän hiljakseen ja toiveet kohdistuvat nykytietämyksen mukaan kuluvan vuoden lopulle. Alkuvuodesta kasvun ennakoidaan jäävän vähäiseksi. On myös olemassa vaara, että hitaan kasvun ajasta tulee ennakoitua pidempi.

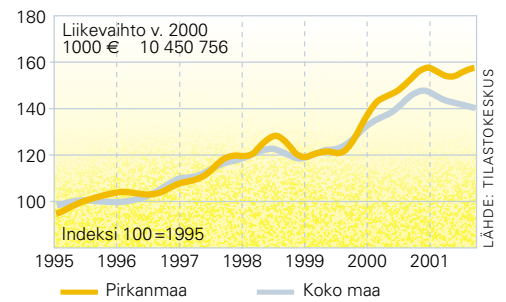
Pirkanmaalla

Pirkanmaan teollisuus on pärjännyt viime vuosina paremmin kuin maan teollisuus keskimäärin. Vuonna 2000 liikevaihto kasvoi pirkanmaalaisissa teollisuusyrityksissä viidenneksellä. Vuoden 2001 alkupuoliskon notkahduksesta on selvitty suhteellisesti muuta maata nopeammin ja edelleen ollaan muun maan tasoa ylempänä. Kansainvälisen kysynnän vaimeneminen näkyy etenkin metsäteollisuudessa, mutta toistaiseksi suuremmilta ongelmilta on välttytty. Kotimaiseen kysyntään perustuvan teollisuuden tilanne on pysynyt jorjseenkin vakaana. Vuoden 2001 liikevaihto jäänee Pirkanmaan teollisuudessa keskimäärin lähelle edellisvuotista tasoa. Kehitys kuitenkin vaihtelee toimialoittain ja jopa yrityksittäin toimialojen sisällä.

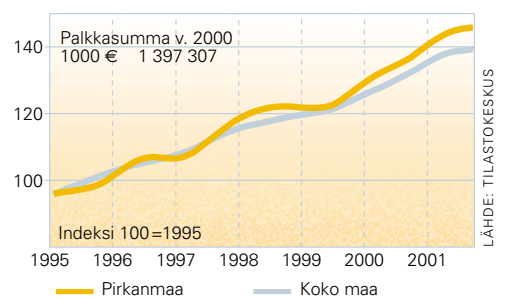
Työllisyys

Pirkanmaan teollisuuden palkkasumma kasvoi viime vuoden alkupuolella talouskasvun vauhdittamana kymmenen prosentin vauhtia. Uudet työpaikat ja palkankorotukset yhdessä kiihdyttivät tuolloin kasvua selvästi. Talouskasvun hiipuminen näkyy työllisyyden kautta viiveellä myös palkkasummassa. Pirkanmaan teollisuuden palkka-

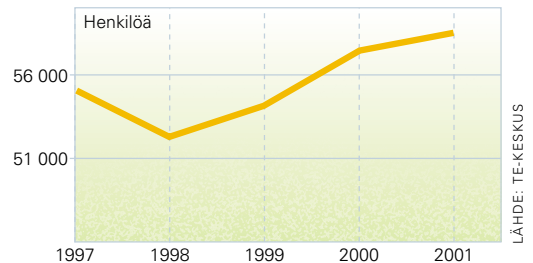
Koko teollisuus, liikevaihdon kehitys

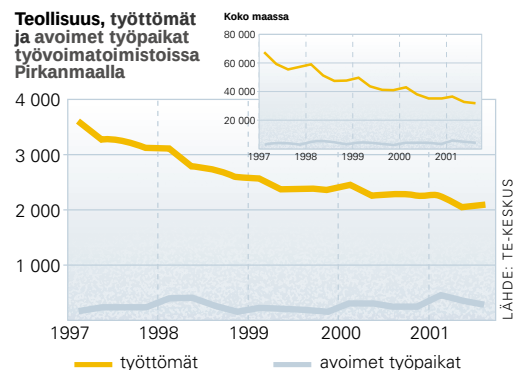
Koko teollisuus, palkkasumman kehitys

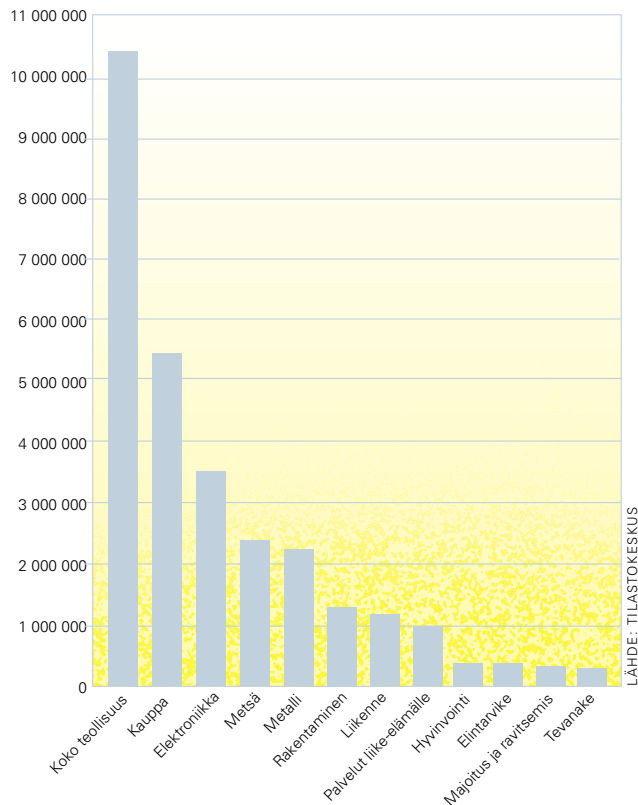
Koko teollisuus, kaikki toimialat, Pirkanmaa

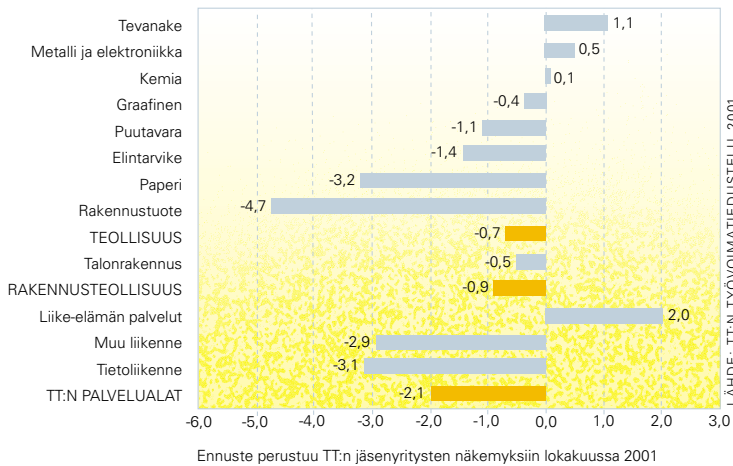
Teollisuus, työttömät ja avoimet työpaikat työvoimatoimistoissa Pirkanmaalla

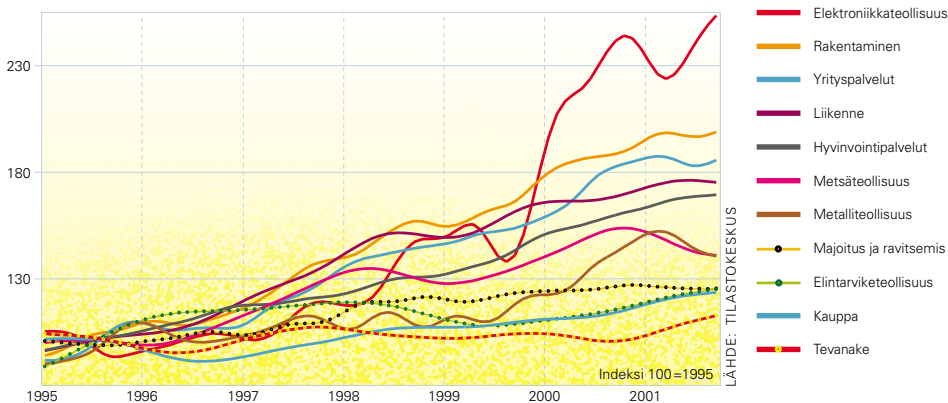
Liikevaihto, katsauksen toimialat, Pirkanmaa, 1000 €

Henkilöstöennuste 2002, Pirkanmaa, muutos %

Liikevaihdon kehitys, katsauksen toimialat, Pirkanmaa

summan kehitys on ollut hieman koko maata parempi, mikä johtuu pääosin paremmasta työllistymisestä.

Työpaikkojen vähennys on toistaiseksi ollut lievää ja rajoittunut lähinnä määräaikaisiin työsuhteisiin. Vuoden 2002 aikana teollisuuden työpaikat vähenevät Pirkanmaalla hieman. Työvoimakas vaihtelee ajoittain, sillä esimerkiksi metalli- ja elektroniikkateollisuudessa työvoimaa suunnitellaan edelleen lisäävän.

Kilpailu t&k-rahoituksesta kiristynyt

Sekä yksityinen että julkinen panostus tutkimukseen ja tuotekehitykseen on ollut Pirkanmaalla pitkään korkea. Esimerkiksi vuonna 1999 yritysten omat t&k-menot olivat Pirkanmaalla 404 milj. euroa (2,4 miljardia mk), mikä oli 15,8 % koko maan vastaavasta luvusta ja Uudenmaan maakunnan jälkeen toiseksi eniten.

Tekesin tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta saatiin Pirkanmaalle vuonna 2001 yhteensä 38,9 milj. euroa, josta tutkimukseen 17,8 milj.euroa ja yritysten tuotekehitykseen lainoina ja avustuksina 21,1 milj. euroa. Rahoitus väheni edellisvuodesta yhteensä noin 14 milj. euroa. Eniten rahoitusta Tekesistä on saatu koneenrakennukseen sekä tietojärjestelmien ja viestintäteknikan kehittämiseen. Pirkanmaan osuus oli 8,8 % koko rahoitussummasta. Edelle menivät Uusimaa (45,2 %) ja Varsinais-Suomi (9,7 %). Pohjois-Pohjanmaan osuus oli 8,4 %.

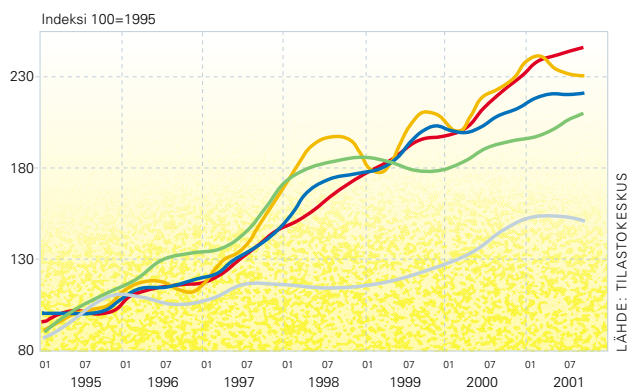
Yritysten aktiivisuus uusien tutkimus- ja kehityshankkeiden suunnittelussa on lisääntynyt, mutta Tekesin rahoitusvaltuudet ovat pysyneet ennallaan vuodesta 1999. Pirkanmaan rahoituksen supistumiseen on siten syynä Tekesin rahoituksen kasvava kysyntä koko maassa. Yritysten, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten keskinäinen yhteistyö kehittämissuunnitelmissa parantaa mahdollisuuksia pärjätä kovenneessa kilpailussa julkisesta tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksesta.

Osaamiskeskustoimialoja seurataan klustereina

Korkeaa teknologiaa ei tässä katsauksessa tarkastella erillisinä toimialana. Tilastotarkasteluissa käytettävä korkean teknologian määritelmä ei tee oikeutta Tampereen seudun teollisuudelle, jossa myös ns. perinteisen teollisuuden toiminnassa ja tuotteissa korkean teknologian pitkälle viety hyödyntäminen on keskeistä. Pirkanmaalla on mm. toistakymmentä koneenrakennuksen ja automaation maailman markkinajohtajaa, joiden menestys perustuu nimenomaan selvään teknologiajohtajuuteen.

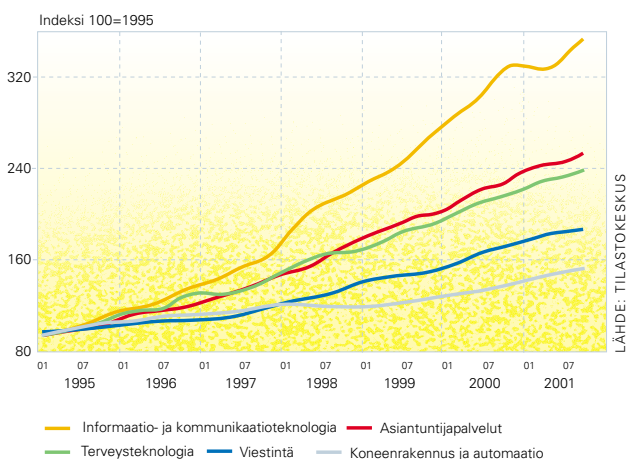
Tampereen seudun osaamiskeskusohjelman toimeksiannosta tehtävät trendikuvaajat antavat perinteistä toimialatarkastelua kokonaisvaltaisemman käsityksen korkean teknologian ja sitä hyödyntävien toimialojen kehityksestä. Niissä toimintaa lähestytään klusterinäkökulmasta: esimerkiksi koneenrakennuksen ja automaation kehityksessä ovat mukana metalliteollisuuden lisäksi muun muassa koneenrakennuksen komponenttitoimittajat myös muilta toimialoilta, esimerkiksi kumiteollisuus, ja alakohtaiset palvelut, esimerkiksi insinööritoimistot. Näin tarkasteltuina eri klusterit sisältävät osin samoja toimialoja. Esimerkiksi tietyt tietotekniikka-alat ovat mukana asiantuntijapalvelujen, viestinnän ja ICT:n seurannassa. Terveysteknologiassa taas seurataan tiettyä yritysryhmää, jolloin julkisen terveydenhuollon osuus jää seurannan ulkopuolelle. Seuraavat liikevaihtoluvut eivät siten ole yksiselitteisiä, mutta kuvastavat eri osaamiskeskustoimialojen volyymiä Tampereen seutukunnassa. Koneenrakennus ja automaatio-klusterin liikevaihto vuonna 2001 oli 2,3 Mrd euroa, informaatio- ja kommunikaatioteknologian 1,1 Mrd euroa, viestinnän 0,9 Mrd euroa, asiantuntijapalveluiden 0,7 Mrd euroa ja terveysteknologian 0,2 Mrd euroa.

Liikevaihdon kehitys, osaamiskeskukset

Osa kuvaajista näyttää lähtevän 100:n alapuolelta. Tämä johtuu siitä, että indeksiluku 100 kuvaa koko vuotta 1995, joka oli mm. koneenrakennuksessa kova kasvuvuosi. Kuvaajat perustuvat Tampereen seutukunnan tietoihin, mutta edustavat käytännössä koko maakunnan tilannetta.

Palkkasumman kehitys, osaamiskeskukset

Nyt on aika olla aktiivinen

Pirkanmaa on yksi Suomen vahvimpia vientiteollisuuskeskittymiä. Siksi myös viennin muutokset tuntuvat alueella muuta maata voimakkaammin.

”Meillä on iso joukko teollisuutta, joka toimii kotimarkkinoilla, mutta on suoraan kytköksissä vientiin asiakkaidensa kautta. Tämä selittää osaltaan helmikuussa 2002 julkistetun TT:n suhdannebarometrin muuta maata heikompia odotuksia Pirkanmaalla”, Kyro Oyj:n toimitusjohtaja, Tampereen kauppakamarin puheenjohtaja **Pentti Ylihelfo** toteaa.

Ylihelfon mukaan toimittajaketjujen jatkuva kehittäminen on yksi vientiyritysten menestyksen edellytys. Siksi Suomessa on suunnattava voimavaroja alihankkijoiden toiminnan vahvistamiseen. Esimerkiksi Kyroon kuuluvan Tamglass Oy:n alihankkijayrityksissä osatoimitukset ovat synnyttäneet useita satoja työpaikkoja.

Mahdollisuuksia menestykseen Pirkanmaan teollisuudella on. Euro ja sen mukana 300 miljoonan ihmisen kotimarkkinat tarjoavat uusia avauksia. Nousua rakentavaa Venäjääkään ei pidä aristella.

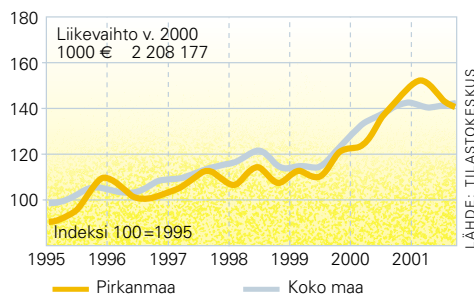
”Nyt on oltava aktiivinen. Jos halutaan takaisin kasvu-uralle, on kehitettävä uusia tuotteita, investoitava, tehtävä yritysostoja ja rakennejärjestelyjä.”

Tamglassin liikevaihto kasvoi viime vuonna peräti 30 prosenttia. Tänä vuonna markkinat tasaantuvat.

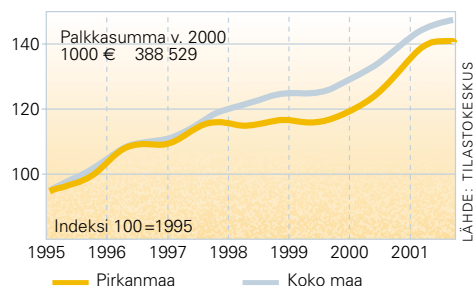
”Tasaantumisvaiheita myös tarvitaan, silloin on aika kehittää toimintaa. Nousu tulee joka tapauksessa. Sen ajankohtaa kukaan ei tiedä varmasti, mutta kun se tulee, kotiläksyt on oltava tehtynä.”

Metalli- ja konepajateollisuus

Metalli, liikevaihdon kehitys

Metalli, palkkasumman kehitys

Pirkanmaalla metalliteollisuus on kehittynyt lähes yhtenevästi koko maan kehityksen kanssa. Vuonna 2000 liikevaihto kasvoi Pirkanmaalla nopeammin, mutta kasvu hidastui vuoden 2001 aikana valtakunnalliselle tasolle.

Tilautusten väheneminen viime vuoden viimeisellä neljänneksellä ennakoitiin tuotannon vähäistä laskua ainakin alkuvuonna 2002. Kone- ja metallituote-teollisuuden tilauskanta oli vuoden 2001 lopussa 10 % alhaisempi kuin vuotta aikaisemmin. Erityisesti kotimaiset tilaukset olivat vähentyneet. Yritysten kesken on kuitenkin suurta vaihtelua tuotteista ja asiakaskunnasta riippuen. Esimerkiksi rakentamista palvelevaan metalliteollisuuteen toimistorakentamisen hiljeneminen koko maassa heijastuu jo jonkin verran. Jos tilauskanta ei ala alkuvuodesta

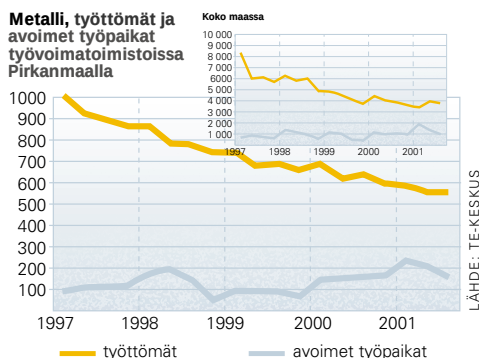
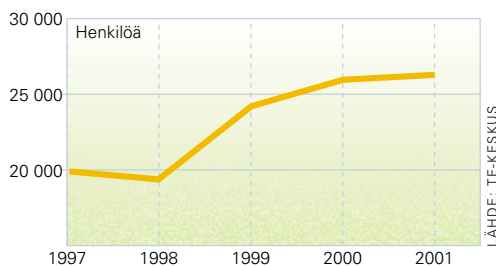
elpyä, vaikutukset tuntuvat voimakkaammin syksyllä.

Kaikesta huolimatta useat yritykset budjetoivat myynnin kasvua myös kuluvalle vuodelle.

TT:n ennusteen mukaan henkilöstön määrä metalliteollisuudessa kasvaa Pirkanmaalla vuoden 2002 aikana 0,5 %, kun koko maan ennuste on 0,1 %.

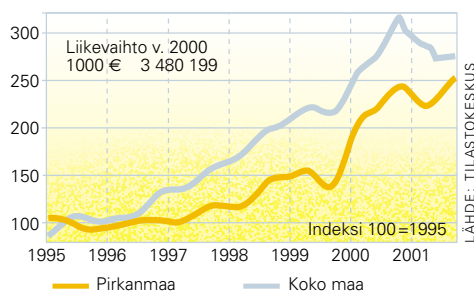
Metalli- ja elektroniikkateollisuudesta jää eläkkeelle tällä hetkellä noin 2000 henkeä vuosittain (55–65-vuotiaita), ja ennusteiden mukaan määrä kaksinkertaistuu vuoteen 2006 mennessä. Pirkanmaalla metallialan henkilöstö on hiukan valtakunnallista keskiarvoa iäkkäämpää, joten lisätarve eläköityjien korvaamiseen uusilla työntekijöillä tulee Pirkanmaalla ajankohtaiseksi muuta maata aikaisemmin. Varsinkin ammattiosaajista kuten koneistajista ja hitsareista on pulaa jo nyt.

Metalli ja elektroniikka, työlliset, Pirkanmaa

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

Elektroniikka, liikevaihdon kehitys

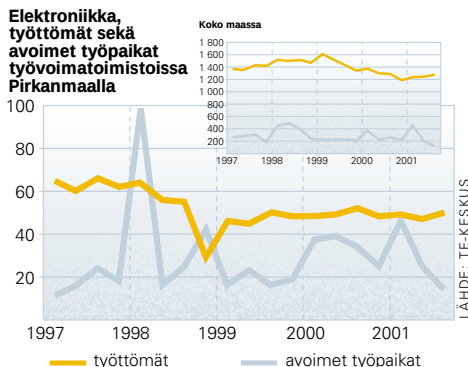
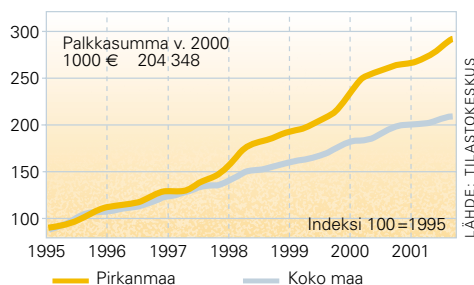
Elektroniikkateollisuuden kasvu on ollut tarkastelujakson aikana Pirkanmaalla erittäin nopeaa. Alan liikevaihto kaksinkertaistui vuodesta 1997 vuoteen 2000, ja esimerkiksi vuoden 2000 kolmannella neljänneksellä elektroniikan toimialat kasvattivat liikevaihtoaan 78 % edellisen vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna. Kasvutrendi jatkui vuonna 2001.

METin valtakunnallisen barometrin mukaan elektroniikkateollisuuden tilauskanta laski vuoden 2001 viimeisellä neljänneksellä jonkin verran ja oli vuoden 2001 lopussa 5 % pienempi kuin vuotta aiemmin, mutta tuotannon uskotaan silti pysyvän varsin korkeana. Valtakunnalliset luvut vastaavat melko hyvin myös yritysten näkemystä kehityksestä Pirkanmaalla.

Sähkö- ja elektroniikka-alan työvoimatarjonta ja avoimet työpaikat ovat olleet Pirkanmaalla kohtuullisissa tasapainossa. TT:n ennusteen mukaan henkilöstön lisäys vuonna 2002 on 0,5 %.

Lähtöleväisyydessä kehityksen uhkana Pirkanmaallakin ovat kansainvälisen elektroniikkateollisuuden vaikeudet ja niiden vaikutus alihankkijoihin ja sopimusvalmistukseen.

Elektroniikka, palkkasumman kehitys

Metsäteollisuus

Puu- ja paperiteollisuus, kustannus- ja kirjapainotoiminta

Pirkanmaan metsäteollisuuden liikevaihdon kehitys on ollut koko maan vastaavaa kehitystä suurempaa, mutta liikkeiltään samansuuntaista.

Talouden hiipuminen viennistä riippuvaisen metsäteollisuuden keskeisillä markkina-alueilla näkyy myös Pirkanmaan kehityksessä. Liikevaihdon kehitys tasaantui vuonna 2001 viennin kutistuksessa, ja paperituotteiden keskihinta maailmanmarkkinoilla on laskenut. Kohtuullisen hintatason turvaamiseksi puunjalostusteollisuus on jo vuonna 2001 säännellyt tuotantoa seisokein niin Suomessa kuin muuallakin. Käyntiasteet ovat olleet noin 10 % edellisvuotta alhaisemmat, mikä näkyy myös palkkasumman kehityksessä.

Pirkanmaan tuotteista parhaiten meni kartongilla, hienopaperin ja sellun kohdalla tilanne oli heikompi.

Sahateollisuuden vaikeudet syvenivät, eikä paranemista ole näköpiirissä. Tuotannon perusinvestoinnit jäävät vähäisiksi, mahdolliset investoinnit suuntautuvat lähinnä jalostusasteen nostoon. Pirkanmaalla sahauskapasiteettia on runsaasti, ja joillekin

sahoille vaikea markkinatilanne saattaa muodostua kriittiseksi.

Yleisesti metsäteollisuuden nousun odotetaan alkavan kuluvan vuoden lopulla tai vasta vuonna 2003.

TT:n henkilöstöennusteen mukaan paperiteollisuuden työpaikat vähenevät Pirkanmaalla 3,2 % vuonna 2002.

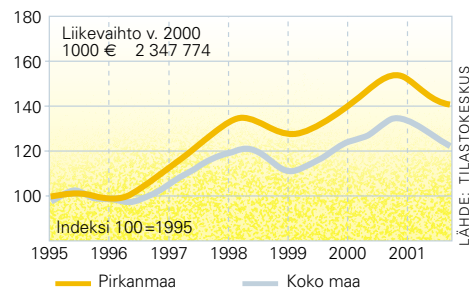
Kustannus- ja painotoiminnassa liikevaihdon kehityksen sanelee mainonnan volyyymi, jonka 6 %:n lasku viime vuonna heijastui koko graafiseen alaan myös Pirkanmaalla. Ilmoitusmarkkinoiden laskusta seuranneet kustannustoiminnan vaikeudet ilmenivät loppuvuodesta muun muassa irtisanomisina ja yritysjärjestelyinä. Kustantamisesta erillinen painotoiminta kuitenkin kasvoi Venäjän- ja EU-viennin ansiosta. Mainonnan barometrien perusteella vuodesta 2002 ennakoidaan graafisella alalla jonkin verran viime vuotta parempaa.

Työllisten määrän notkahdus vuonna 1999 kuvastaa puuteollisuuden vaikeuksia, joiden vuoksi erityisesti metsureita jouduttiin lomauttamaan.

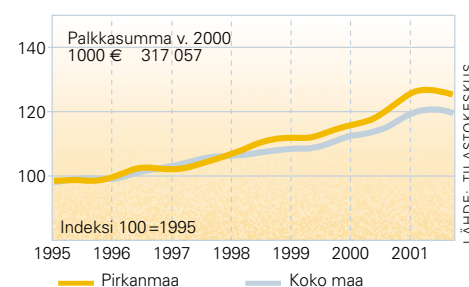

UPM-Kymmene, Tervasaari, Valkeakoski

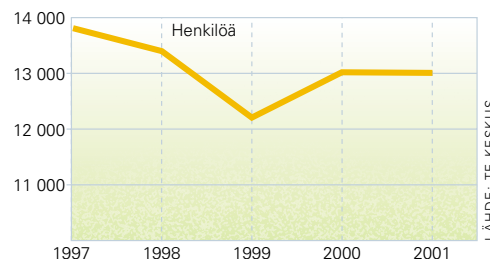
Metsä, liikevaihdon kehitys

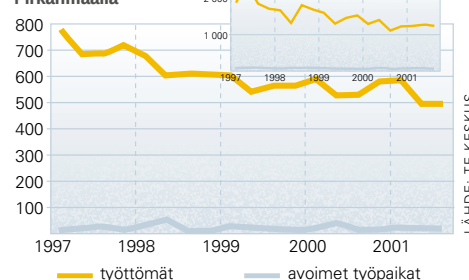
Metsä, palkkasumman kehitys

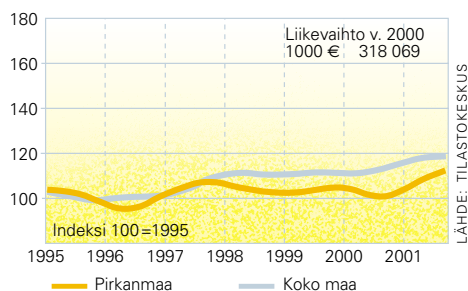
Metsä, työlliset, Pirkanmaa

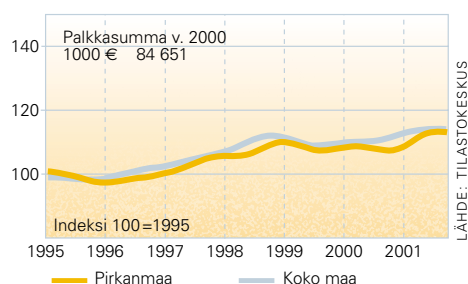
Metsä, työttömät ja avoimet työpaikat työvoimatoimistoissa Pirkanmaalla

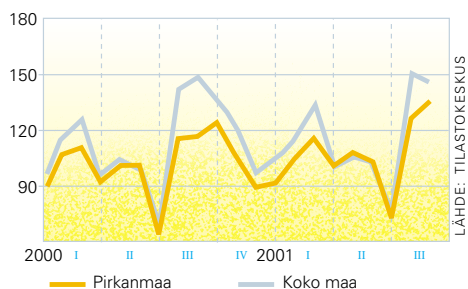
Tevanake, liikevaihdon kehitys

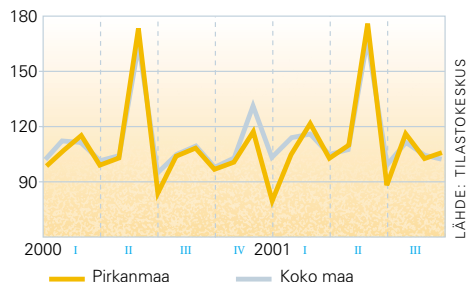
Tevanake, palkkasumman kehitys

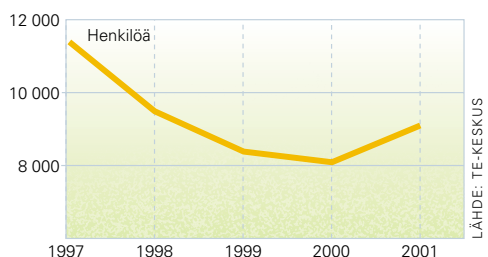
Tevanake, liikevaihdon kehitys, ei tasoitettu

Tevanake, palkkasumman kehitys, ei tasoitettu

Tevanake ja elintarvike, työlliset, Pirkanmaa

*) Tilastoteknisistä syistä samassa toimialaluokassa

Pirkanmaalla on edelleen vahva tekstiili- ja vaatetusteollisuuden sekä nahka- ja kenkäteollisuuden keskittymä. Yleisesti ottaen Pirkanmaalla toimivat alan yritykset ovat taloudeltaan paremmassa kunnossa kuin alan yritykset keskimäärin. Alueella toimii myös useita kansainvälisesti menestyviä ja tuotantovolyymltaan merkittäviä teknisten tekstiilien valmistajia.

Kokonaisuutena alan kehitys on tarkastelujaksolla ollut Pirkanmaalla myönteistä, mutta hiukan valtakunnallista kehitystä alhaisempaa. Trendikäyrä ennakoii kuitenkin koko maan kehitystä huomattavasti suurempaa kasvua, joka nostaisi Pirkanmaan lähelle koko maan kasvutasoa. Sekä tekstiili- että vaatetusteollisuudessa on useita yrityksiä, joiden lähikuukausien näkymät ovat erittäin hyvät.

Muovivetoisilla vaatetus- ja nahka-tuotemarkkinoilla sesonki- vaihtelut ovat voimakkaat, samoin yleisten suhdannevaihteluiden vaikutus. Kehitystä jarruttaa myös suomalaisten vähäinen rahankäyttö pukeutumiseen.

Vuoden 2002 alussa vaatetusteollisuudessa on tiedossa jonkin verran lomautuksia ja alan yritysostoista seuraavia irtisanomisia. Toisaalta yksittäisillä, varsinkin pienillä vaatetusalan yrityksillä on jatkuvasti pieni työvoimavaje. TT:n henkilöstöennuste ennakoii työpaikkojen lisääntyvän 1,1 % vuonna 2002.

Myös jalkineiteollisuudessa on tiedossa jonkin verran lomautuksia vielä alkuvuodesta 2002. Kysyntä on kuitenkin virinnyt viime vuoden puolella ja loppuvuodesta tulosten odotetaan paranevan. Alan työpaikkojen määrän

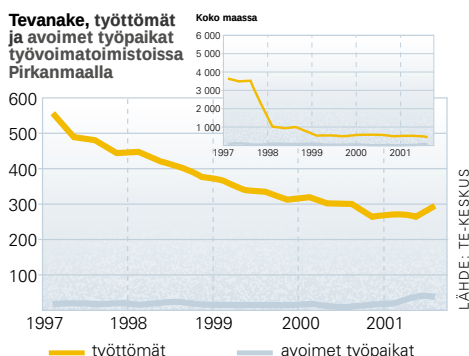

Mantreen Kenkätehdas, Orivesi.

ei lähivuosina ennakoida Pirkanmaalla kasvavan.

Koska vaatetus- ja jalkineiteollisuus on työvoimavaltaista ja palkkakustannusten osuus tuotteen hinnasta 60–70 %, uhkana on, että työpaikkojen siirtyminen alempien työvoimakustannusten maihin jatkuu myös Pirkanmaalla. Pääomavaltaisempi tekstiiliteollisuus on vähemmän muuttoaltista.

Tulevaisuudessa koko tevanake-toimialan kehitys Suomessa ja Pirkanmaalla perustuu enenevässä määrin korkean teknologian hyödyntämiseen ja esimerkiksi materiaali-tekniikan innovaatioihin. Niiden edistämiseksi käynnistyy alkuvuodesta 2002 Tevanake-innovaatiokeskus Tampereen Hervannassa.

Elintarviketeollisuus

Elintarvikkeiden ja juomien valmistus

Elintarviketeollisuuden liikevaihdon kasvu Pirkanmaalla on ollut jonkin verran koko maan kasvua suurempaa. Siitä huolimatta palkkasumman kasvu on tasaantunut, mikä kertoo alan tehokkuuden parantuneen tuotannon mekanisointi-investointien ansiosta. TT:n ennusteen mukaan työpaikat vähenevät 1,4 % vuonna 2002, mikä vastaa luonnollista poistumaa.

Kansainvälisiä elintarvikemarkkinoita kuohuttaneiden eläntautitapausten vaikutuksesta kotimaisten tuotteiden arvostus Suomessa kasvoi vuosituhaten vaihteessa merkittävästi. Sen ansiosta liha-ala on pystynyt nostamaan hintoja ja parantamaan kannattavuuttaan.

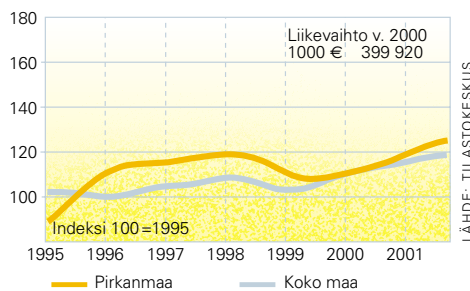
Lihan tuottajahinnat ovat viime aikoina olleet hiukan korkeammat kuin EU-maissa keskimäärin. Ylituotantoa ei Pirkanmaalla ole.

Meijeritoiminnan keskittyminen 90-luvun lopulla johti Pirkanmaallakin volyymien supistumiseen. Alan rakenneuudistus näyttää nyt olevan Pirkanmaalla lähivuotiksi ohi. Markkinoita hallitsevat suuret valtakunnalliset yritykset, mutta muutamat paikallisesti ja alueellisesti toimivat pienet valmistajat ovat silti löytäneet jalansijaa erikoistuotteillaan.

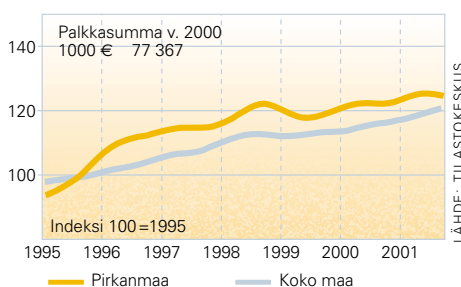
Leipomoala on edelleen hajautunut pieniin yksiköihin, mutta pärjää. Pitkällä aikavälillä yritysten määrä vähenee edelleen, mutta tällä hetkellä tilanne on jokseenkin vakaa. Kaupan uudistukset tuntuvat leipomoissa: pienten yritysten tuotanto- ja palveluvolyymit eivät välttämättä riitä keskusliikkeiden keskitettyihin hankintoihin, ja leipomot hakevat uudessa tilanteessa vahvuutta profiloitumalla erikoistuotteisiin. Myös alan kasvavat alihankinnat tarjoavat pienille yrityksille uusia mahdollisuuksia valtakunnallisesti toimivien suur-yksiköiden valikoiman täydentäjinä. Työntekijämääriin ei ennakoida isoja muutoksia. Alan vetovoimasta ja työvoiman riittävyydestä tulevaisuudessa leipomot ovat vakavasti huolissaan.

Pirkanmaalaisen elintarviketeollisuuden päämarkkinat ovat kotimaassa, joten kansainvälisen talouden epävarmuus ei uhkaa myönteisen kehityksen jatkumista lähivuotina.

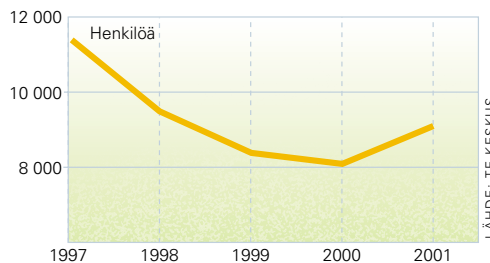
Elintarvike, liikevaihdon kehitys

Elintarvike, palkkasumman kehitys

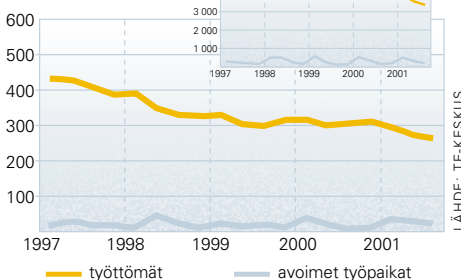

Tevanake ja elintarvike, työlliset, Pirkanmaa

*) Tilastoteknisistä syistä samassa toimialaluokassa

Elintarvike, työttömät ja avoimet työpaikat työvoimatoimistoissa Pirkanmaalla

Hiljainen alkuvuosi, syksyksi vilkastuu

Toimitusjohtaja Pekka Kynnös ennustaa 30 vuoden kokeimuksen perusteella, että rakentaminen vähenee ainakin alkuvuoden aikana enemmän kuin

virallisen ennusteen mukaiset 5–7 %.

”Työkannat ovat lyhyitä ja väheneään päin, julkinen ja toimitilarakentaminen on hiljaista ja asuntorakentamisessakin aloituspäätöksiä tehdään vasta kun 50–60 % kohteen asunnoista on myyty. Rakennetaan kysynnän tasoon ja vain varmoja kohteita, niin kuin viisasta onkin”, Kynnös kuvailee.

Mitään pudotuspeliä ei Kynnös silti ennustele.

”Ainakin kaikilla RT:n jäsenliikkeillä on töitä ja ilmeisesti tarkoitus pysyä vakaasti markkinoilla. Ja syksyksi todennäköisesti taas vilkastuu.”

Työvoimaa on tällä hetkellä hyvin saatavilla. Lähivuotina poistumaa on kuitenkin enemmän kuin alalle valmistuvia.

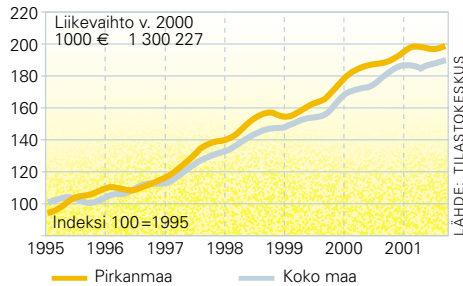
”Vuonna 2005 meillä on todennäköisesti pula ammattimiehistä. Yksi syy on alan heikko imago. Mutta sitä ei korjata mainoskampanjoilla, vaan toimimalla joka suhteessa laadukkaammin.”

Rakennustoimisto Pekka Kynnös Oy:ssä on 35 työntekijää. Pääosa rakennusliikkeen 72 mm:n liikevaihdosta kertyy asuntorakentamisesta, jonka painopiste on vuosien mittaan siirtynyt Satakunnasta ja Pohjois-Pirkanmaalta Tampereen seudulle.

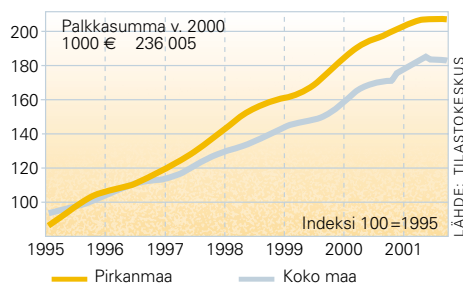
Yritysrypeeseen kuuluu myös betoni- ja rakennus-elementtitehtaita.

”Rakennustuoteteollisuudella menee koko maassa heikosti ja useissa yrityksissä on lomautuksia päällä. Kesästä voi silti tulla vilkas”, Kynnös sanoo.

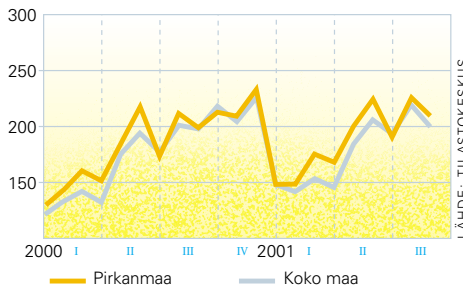
Rakentaminen, liikevaihdon kehitys

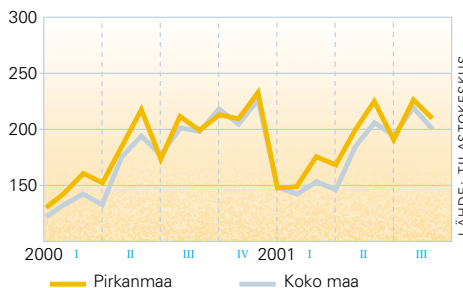
Rakentaminen, palkkasumman kehitys

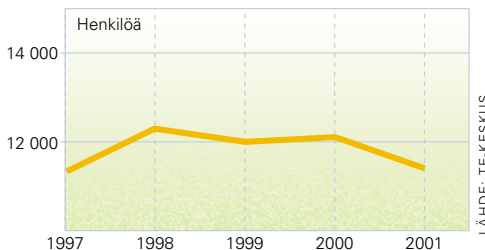
Rakentaminen, liikevaihdon kehitys, ei tasoitettu

Rakentaminen, palkkasumman kehitys, ei tasoitettu

Rakentaminen, työlliset, Pirkanmaa

Rakentaminen on Pirkanmaalla kuten valtakunnallisestikin kehittynyt erittäin myönteisesti koko tarkastelujakson.

Rakennustoiminnalle ominaista on keskittyminen kasvukeskuksiin. Volyymi on luonnollisesti suurin pääkaupunkiseudulla, ja Tampereen seutu on valtakunnan vertailussa kakkosena.

Rakennustoiminnan kasvu tasaantui vuonna 2001 koko maassa, Pirkanmaalla kuitenkin hiukan valtakunnallista trendiä vähemmän.

Vuonna 2002 rakentamisen volyymi laskee ensimmäisen kerran vuoteen vuoteen, ja alalle tyypillinen kausivaihtelu on edellisvuosia voimakkaampaa. Koko maan rakennustuotannolle ennustetaan noin 5–7 %:n volyymien laskua.

Pirkanmaalla, tilanne on kuitenkin koko maata parempi. Lievästä laskusta huolimatta rakentamisen taso jatkuu korkeana. Vähentynyttä toimistorakentamista korvaa varsinkin Tampereen seudulla kiivaana jatkuva liikepaikkojen rakentaminen. Kuntien julkista uudisrakentamista ja laajennuksia on meneillään kohtuullisesti, joskin uusien kohteiden kysyntä on vähäistä. Myös asuntokauppa käy edelleen melko hyvin. Tuotannon odotetaan vilkastuvan syksyllä lähelle vuoden 2001 lukuja. Suurten konsernien työkanta näyttää asuntorakentamisessakin olevan pk-yrityksiä parempi.

Vaikka lähikuukausien kasvuennuste on aiempaan kehitykseen verrattuna heikompi, yritysten edellytykset selviytyä laskusta ovat olennaisesti paremmat kuin esimerkiksi 90-luvun lamavuosina. Vakavaraisuus on noussut ja toiminnan kannattavuus tiukasta hintakilpailusta huolimatta parantunut.

Myös työllisyys on tähän asti kehittynyt erittäin myönteisesti. Nyt

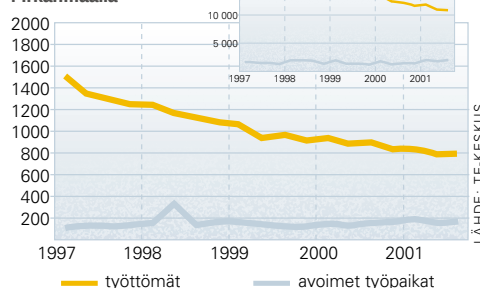

vähentynyt työmäärä näkyy pitkästä aikaa myös lomautuksina. Irtisanomisten aaltoa ei kuitenkaan odoteta, sillä yritykset pyrkivät pitämään kiinni ammattimiehistään.

Alan palkkasumma seurailee melko tarkasti liikevaihdon kehitystä. Ansio- taso on kuitenkin merkittävästi noussut. Vaikka väkeä on töissä huomattavasti vähemmän kuin 90-luvun alussa, palkkasumma on kymmenessä vuodessa nelinkertaistunut.

Jos rakentamisen lasku osoittautuu ennakoitua pidemmäksi ja syvemmäksi, uudisrakentamisen väheneminen voi ainakin osittain korvautua korjausrakentamisella. Esimerkiksi 1970- ja 1980-luvulla rakennetut suuret lähiöt ovat peruskorjauksissa.

Rakennus, työttömät ja avoimet työpaikat

Kauppa

Tukkukauppa, vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen kauppa

Kaupan liikevaihto Pirkanmaalla vuonna 2000 oli 5 387 milj euroa (32 032 mmk), josta vähittäiskauppaa noin 33 %, moottoriajoneuvojen kauppaa 17 % ja tukkukauppaa 50 %.

Vähittäiskaupassa sekä liikevaihdon että palkkasumman kasvu ovat lähes identtiset valtakunnallisen kasvutrendin kanssa. Vähittäiskaupan kannattavuus on Pirkanmaalla valtakunnan tasoa tai hieman parempi. Suuret liikekeskukset kasvavat varsinkin Tampereen seudulla edelleen. Toisaalta sunnuntaiaukiolon ansiosta myös pienet yksiköt ovat menestyneet hyvin eri puolilla maakuntaa.

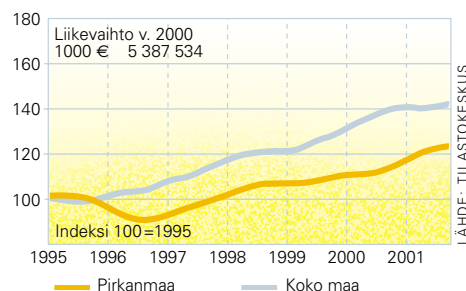
Moottoriajoneuvojen kauppa ja tukkukauppa noudattelevat keskenään samanlaista kehitystä, jossa näkyy selvä notkahdus vuonna 1996 "mini-laman" aikaan. Sen jälkeen molemmat ovat kehittyneet jokseenkin valtakunnallisen trendin mukaisesti, mutta alemmalla tasolla.

Autokauppaa jarrutti vuonna 2001 muun muassa autoverouudistuksen odottelu. Myös leasing-kaupan painopisteen siirtyminen pääkaupunkiseudulle näkyy myyntiluvuissa jonkin verran.

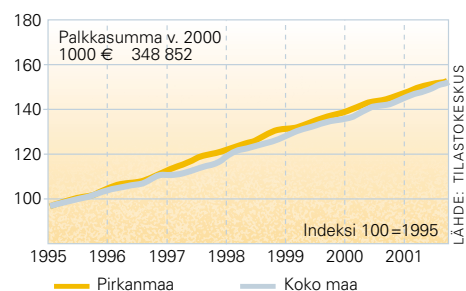
Tukkukaupan toimialaluokka sisältää sekä tukkumyynnin vähittäiskaupalle että muun muassa tuotannon tekijöiden kauppaa kuten teollisuuden raaka-aineita ja eri toimialojen koneita ja laitteita. Tukkukaupan liikevaihdon kehitys heijastaa siten herkästi muiden toimialojen suhdanteita myös kaupan kehitykseen. Kasvunäkymät vaihtelevat kuitenkin paljon tuoteryhmästä ja päämarkkinasta riippuen. Pirkanmaalla suurimmat tukkukaupan yritykset toimivat tietokonelaitteistojen, sähkötarvikkeiden, puolivalmisteiden, elintarvikkeiden, maitotaloustuotteiden, rakennus-, maatalous- ja metsätaloustekniikan tukkukaupassa sekä yleis-tukkukaupassa.

Tukkukaupan rakennemuutoksen seurauksena perinteinen tukkukauppa

Kauppa, liikevaihdon kehitys

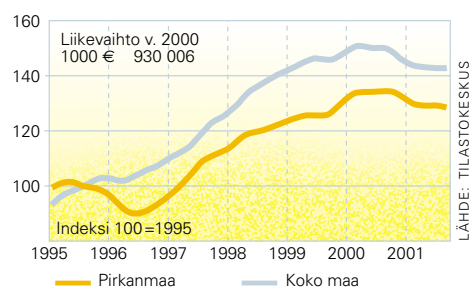
Kauppa, palkkasumman kehitys

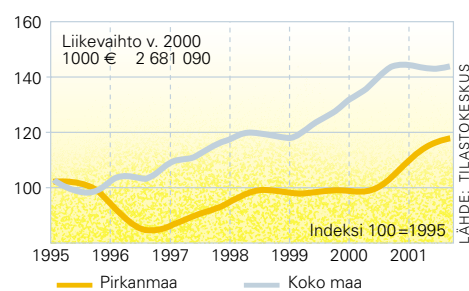
on keskittynyt pääkaupunkiseudulle ja osin kanavoitunut valtakunnallisten kauppaketjujen omiin hankinta-organisaatioihin.

Palvelutyönantajat ry:n barometrin mukaan yritykset ovat Pirkanmaalla kasvuodotuksissaan valtakunnallista tasoa varovaisempia. Valtakunnallinen kasvuennuste on 4,9 %, pirkanmaalainen 3,6 %. Kuitenkin palvelualojen suhdanneodotukset ovat Pirkanmaalla jonkin verran paremmat kuin puoli vuotta sitten julkaistussa barometrissä. Myös henkilöstön määrän arvellaan edelleen kasvavan vuoden 2002 ensimmäisellä puoliskolla. Lisää työvoimaa aikovat palkata etenkin kaupan alan yritykset.

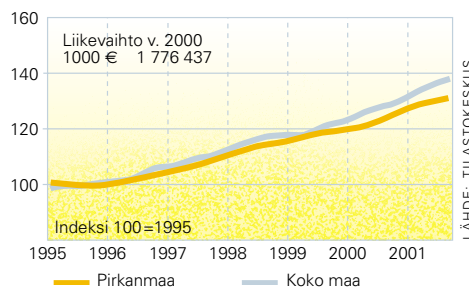
Moottoriajoneuvojen kauppa, liikevaihdon kehitys

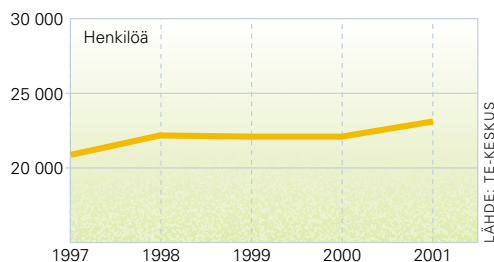
Tukkukauppa, liikevaihdon kehitys

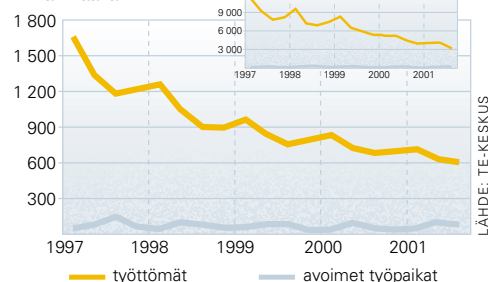
Vähittäiskauppa, liikevaihdon kehitys

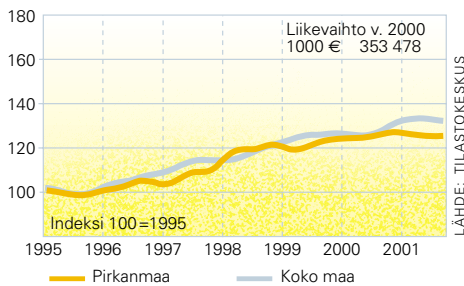
Kauppa, työlliset, Pirkanmaa

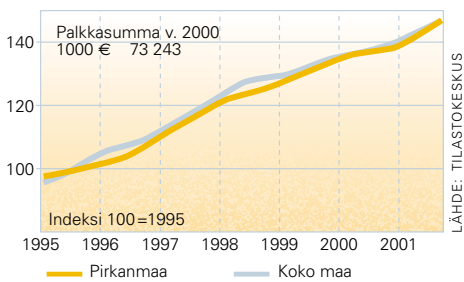
**Kauppa, työttömät ja avoimet työpaikat
työvoimatoimistoissa
Pirkanmaalla**

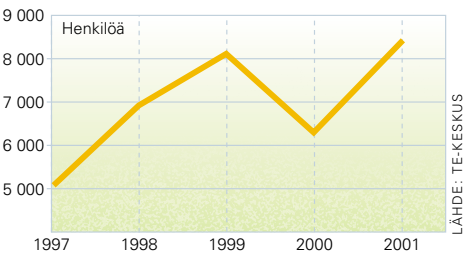
Majoitus- ja ravitsemisala, liikevaihdon kehitys

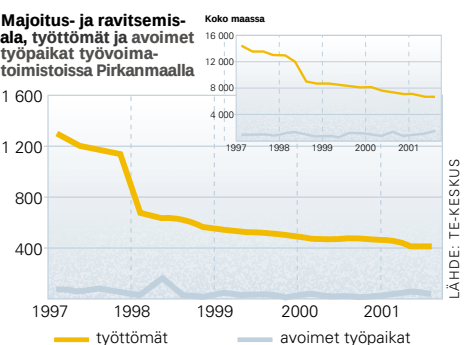
Majoitus- ja ravitsemisala, palkkasumman kehitys

Majoitus- ja ravitsemisala, työlliset, Pirkanmaa

Majoitus- ja ravitsemisala, työttömät ja avoimet työpaikat työvoimatoimistoissa Pirkanmaalla

Majoitus- ja ravitsemisalan liikevaihdon kasvu Pirkanmaalla noudattelee valtakunnallista kehitystä.

Maakunnan sisällä erot ovat kuitenkin suuret. Toimialan kehityksen veturi on Tampere, jonne keskittyy muun muassa yli puolet kaikista Pirkanmaan matkailijayöymisistä. Merkittävää matkailutuloa keräävät myös Luoteis-Pirkanmaa Ikaalisten seudun matkailun ansiosta, luontomatkailussa onnistunut Ylä-Pirkanmaa sekä Tampereen naapurikunnista Nokia kylpylä-hotelleineen.

Pirkanmaalla hotellien käyttöaste on viime vuosina ollut yli valtakunnallisen keskiarvon. Vuoden 2001 aikana käyttöasteet laskivat hiukan, mutta olivat edelleen hyvät: tammi-marraskuussa 2001 Tampereella 60,7 %, Pirkanmaalla 54,5 %, koko maassa 50,3%. Yöymisten määrä kasvoi Pirkanmaalla vastaavana aikana 2,7%.

Tampereella toimivien kansainvälisten hotelliketjujen varausjärjestelmien kautta kaupunki on hyvin edustettuna maailmalla, eivätkä esimerkiksi syyskuun 2001 terrori-iskut näkyneet negatiivisena kehityksenä Tampereen hotellien yöpyjä määrissä, kuten tapahtui Helsingissä.

Koko vuoden matkailutulon kannalta tärkein osa-alue Pirkanmaalla on liike-matkustaminen. Myös viikonloppuihin ajoittuva kulttuurimatkailu sekä perhematkailu ovat merkittävät, kesäkaudella tulot kertyvät pääosin juuri perhematkailusta.

Tampereen keskustahotellit ovat budjetoineet kuluvan vuoden myyntiin muutaman prosentin kasvua. Kysymysmerkkinä on kesä 2002, jonka ennakkovarauskanta alkuvuodesta oli heikompi kuin viime vuonna. Kesällä 2001 käyttöastetta nostivat useat isot kansainväliset kongressit.

Meneillään olevat ja suunnitellut hotelli-investoinnit tuovat Tampereelle lisäkapasiteettia muun muassa kehittyvän kongressitoiminnan tarpeisiin. Myös nykyisen hotellikapasiteetin tason nostamista pidetään tarpeellisena.

Ravintola-alalla kuluvaa vuotta leimaa epävarmuus kehityksen suunnasta. Viime vuosina ala ei ole kasvanut

kansantalouden tahdissa odotusten mukaan. Mahdollisuuksia myönteiseen kehitykseen on, mutta kysyntä riippuu paljolti kotitalouksien ostovoiman kehityksestä. Kannattavuutta heikentää asiakaspaikkojen lisääntyminen Pirkanmaalla kysynnän kasvua nopeammin (myynti tammi-syyskuu 2001 +5,2, asiakaspaikat +6,2). Myös Pirkanmaalla markkinoita vääristää harmaa talous.

Alan palkkasumman kehitys on yhtenevä valtakunnallisen kehitystrendin kanssa.

Työvoiman ennakkoidaan pysyvän kuluvana vuonna suunnilleen vuoden 2001 tasolla. Piikki työllisten määrässä vuonna 1998 on seurausta rekrytointi-boomista, jonka aiheutti alan varautuminen vuoden 1999 EU-kokouksiin. Työllisten määrän lisääntyminen vuonna 2001 osoittaa pysyvämpää palvelujen kysynnän nousua, mikä osaltaan kytkeytyy maakunnan asukasluvun kasvuun.

Liikenne

Maa-, vesi- ja ilmailiikenne, liikennettä palveleva toiminta, posti- ja teleliikenne

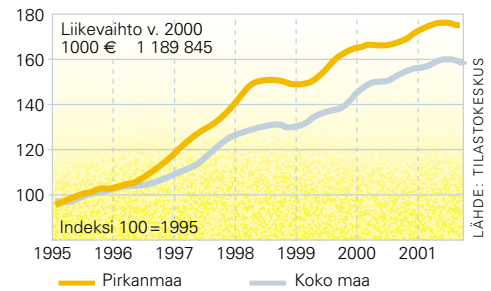
Liikenteen liikevaihdon kehitys on ollut Pirkanmaalla ripeää ja yli valtakunnallisen tason. Liikenteen kasvu on seurausta teollisuuden hyvästä kasvuvauhdista, joka heijastuu sekä kuljetuksiin että teleliikenteeseen. Palkkasumman kasvua suurempi liikevaihdon kasvu kertoo tehokkuuden ja tuottavuuden lisääntymisestä.

Toimialan volyymi Pirkanmaalla painottuu maaliikenteeseen sekä posti- ja teleliikenteeseen. Kaikkien näiden alojen työpaikat ovat vähentyneet muun muassa Postin supistusten ja teleliikenneyhtiöiden yritysjärjestelyjen seurauksena. Väki on vähentynyt myös liikenteessä, osin yrittäjien ikäänty-

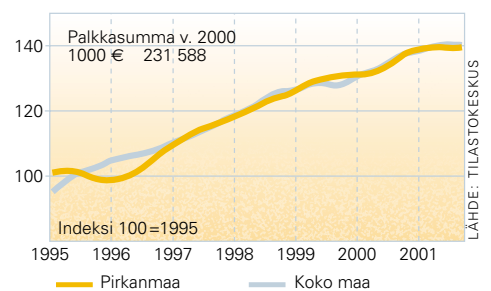
misen seurauksena, osin siksi, että suuria tavarakuljetuksia on siirtynyt pirkanmaalaisilta yrityksiltä valtakunnallisille. Myöskään Venäjän-rahtiliikenne ei ole kehittynyt odotetusti. Kovan hintakilpailun vuoksi kuljetusyritysten liikevaihto on kasvanut palkkasummaa hitaammin.

Lentoliikenteessä sekä henkilöliikenteen että rahtiliikenteen volyymi on kasvanut viime vuoden lopulle asti 7–8 % vuodessa sekä valtakunnallisesti että Pirkanmaalla. Kasvu pysähtyi viime vuoden viimeisellä neljänneksellä. Kehitys seurailee varsin suoraviivaisesti yleistä talouskehitystä.

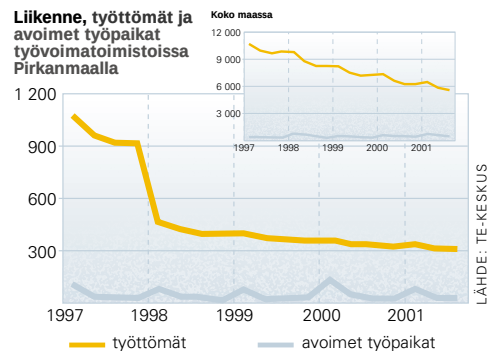
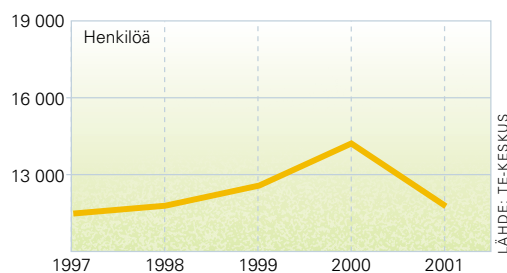
Liikenne, liikevaihdon kehitys

Liikenne, palkkasumman kehitys

Liikenne, työlliset, Pirkanmaa

Palvelut liike-elämälle

Mm. sijoitus- ja kehitysyhtiötoiminta, tietojenkäsittely, kiinteistövälitys, kirjanpito-, lakiasia- ym. asiantuntijapalvelut, mainospalvelut, henkilöstön vuokraus

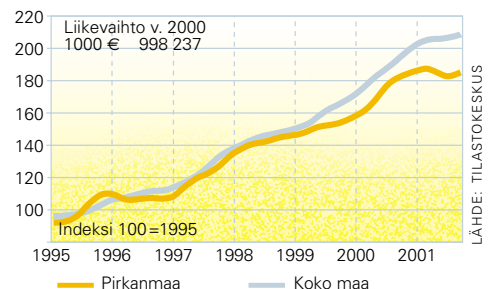
Vaikka liike-elämän palvelut on tilastollisena kokonaisuutena monialainen, sen sisältämiä toimialoja yhdistää vahva riippuvuus yleisestä talouskehityksestä. Yhteistä kehitystrendiä noudattelee muun muassa toimitilakiinteistöjen välitys- ja konsultointitoiminta. Eniten tälle toimialalle heijastuivat IT-alan vaikeudet: markkinoille vapautui toimitilaa, jolle ei ollut enää välitöntä kysyntää. Alhaisen korkotason ansiosta markkinat toimivat kuitenkin suhteellisen hyvin syysä 2001 leimanneesta epävarmuudesta huolimatta. Liike-,

teollisuus- ja varastotilojen suhteen tilanne näyttää alkuvuonna 2002 olevan vakaa.

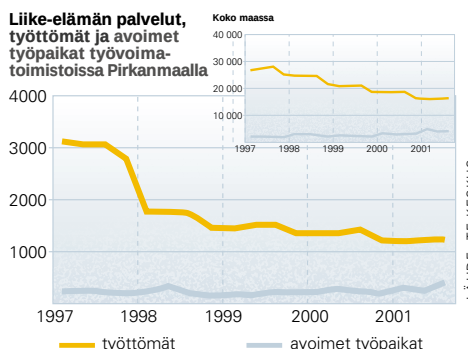
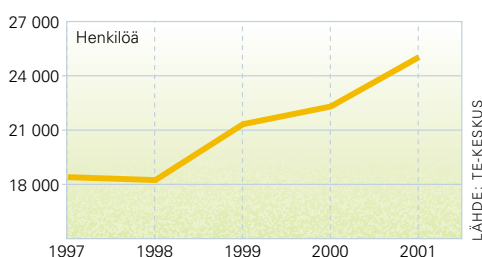
Eräille toimialan sektoreille kuten talous- ja rahoitushallinnon ohjelmisto- ja järjestelmätoimittajille siirtyminen euroon toi erityisesti vuoden jälkipuoliskolla runsaasti lisämyyntiä, joka kompensoi yleisen talouskasvun hidastumisen mahdollisia vaikutuksia.

Yleisesti palvelualojen suhdanne-odotukset ovat jonkin verran paremmat kuin puoli vuotta sitten. Liikevaihdon kasvuennusteet ovat maltillisen myönteisiä.

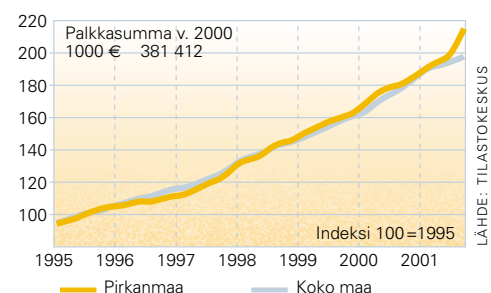
Palvelut liike-elämälle, liikevaihdon kehitys

Liike-elämän palvelut, työlliset, Pirkanmaa

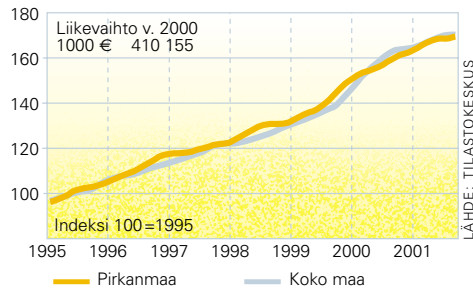

Palvelut liike-elämälle, palkkasumman kehitys

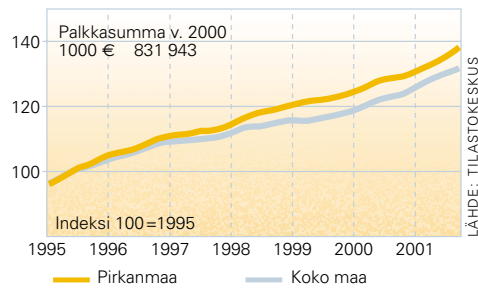

Hyvinvointipalvelut

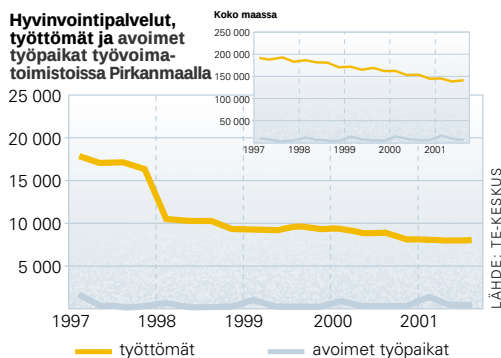
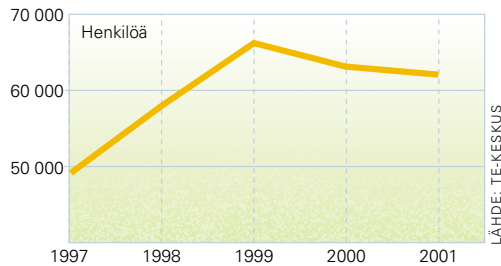
Hyvinvointi, liikevaihdon kehitys

Hyvinvointi, palkkasumman kehitys

Hyvinvointi, työlliset, Pirkanmaa

Mm. julkiset ja yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut, perus- ja ammatillinen koulutus, palo- ja pelastustoimi, apteekit

Hyvinvointipalvelut poikkeaa muista katsauksen toimialoista siinä, että valtaosa toiminnasta on julkisin varoin kustannettuja palveluja kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja koulutusta.

Koska julkisista palveluista ei synny liikevaihtoa, toimialan liikevaihtosummassa näkyvät vain yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut kuten yksityissairaalat, yksityiset lääkäriasemat, fysikaaliset hoitolat, tutkimuslaboratoriot, päiväkodit ja muut hoitolaitokset sekä muun muassa apteekit, taksiliikenne ja työnantajakotitaloudet.

Palkkasummassa samoin kuin työllisten määrässä ovat sen sijaan mukana sekä yksityiset että julkiset palvelut. Esimerkiksi valtaosa kunnallisten palvelujen kuten päivähoito, sairaaloiden, terveyskeskusten ja koulutuksen palkkamenoista on mukana palkkasummassa, jonka kasvu noudattelee valtakunnallista kehitystä.

Kunnat tuottavat nykyisin 3/4 sosiaali- ja terveyspalveluista. Jäljelle

jäävän neljänneksen tuottavat niin sanottu kolmas sektori sekä yritykset. Yritysten osuus koko sosiaali- ja terveyspalveluiden volyymista on noin 10 %. Alan yritystoiminnan ennakoitaan kuitenkin lähivuosina kasvavan, kun palvelujen ulkoistaminen kunnissa yleistyy palvelukysynnän kasvaessa. Erityisesti vanhusväestön osuuden lisääntyminen tuo paineita yksityisen palvelutoiminnan kehittämiseen.

Vuonna 2001 tehdyn selvityksen mukaan pirkanmaalaisten sosiaali- palveluyritysten päätoimialat ovat palveluasuminen (22 %) ja tehostettu palveluasuminen (22 %), kotipalvelut, ympärivuorokautinen laitoshoido, perhehoito ja ympärivuorokautiset erityisryhmien asumispalvelut.

Yli puolet (54%) sosiaalialan yrityksistä työllistää 1–4 henkilöä. Yli 20 henkilöä työllistäviä sosiaalialan yrityksiä on 4 prosenttia. Luvut vastaavat valtakunnallista tilannetta.

Pirkanmaan talous

Nykytilanne ja näkymät

on ajankohtainen katsaus Pirkanmaan talouden kannalta keskeisimpien toimialojen nykytilanteeseen ja lähikuukausien näkymiin. Katsaus on tarkoitettu yritysten, kuntien ja elinkeinoelämän tukijorganisaatioiden käyttöön niiden analysoidessa ja ennakoimassa omia toimiaan.

Pirkanmaan TE-keskuksen ja Tampereen kauppakamarin tuottama julkaisu on syntynyt läheisessä yhteistyössä muun muassa Pirkanmaan liiton sekä alueellisten toimialajärjestöjen kanssa. Perusaineistona ovat Tilastokeskuksen tätä tarkoitusta varten kokoamat tuoreimmat liikevaihto- ja palkkasummatilastot sekä Pirkanmaan TE-keskuksen työvoimatilastot. Kehitystä ja käytännön liiketoiminnan tulevaisuuden näkymiä ovat arvioineet kunkin toimialan asiantuntijat yrityksistä ja toimialajärjestöistä.

Tämä helmikuussa 2002 ilmestynvä alueellinen talouskatsaus on lajissaan ensimmäinen, ja tarkoituksena on tuottaa se tuorein tiedoin ja sisällön painopisteitä vaihdellen kahdesti vuodessa. Erityisesti toimialojen tulevaisuusnäkymiä ja muuta ennakointia tukevaa sisältöä pyritään jatkossa lisäämään. Toivomme yritysten ja muiden organisaatioiden edustajilta aktiivista palautetta ja kehittämisajatuksia, niin että katsauksesta muodostuisi hyödyllinen työkalu Pirkanmaan ja sen elinkeinoelämän kehittämiseen.

Riitta Varpe

Johtaja

Pirkanmaan TE-keskus

Harri Jaskari

Toimitusjohtaja

Tampereen kauppakamari

Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus

Elinkeinoelämän ja yritystoiminnan palvelukeskus

- neuvontapalvelut
- kehittämispalvelut
- koulutuspalvelut
- rahoituspalvelut

Kauppakatu 4, Tampere
PL 467, 33101 Tampere
Puh. (03) 256 5300, vaihde
Puh. (03) 256 5777, palvelupiste/neuvonta
Faksi (03) 256 5329
etunimi.sukunimi@te-keskus.fi
www.te-keskus.fi

TAMPEREEN KAUPPAKAMARI

Tampereen kauppakamari

Elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten verkostojen rakentaja

- edunvalvonta
- koulutustoiminta
- jäsenpalvelut
- viranomaistehtävät

Kehräsaari, 33200 Tampere
Puh. (03) 230 0555
Faksi (03) 230 0550
etunimi.sukunimi@tampere.chamber.fi
www.tampere.chamber.fi

Koko katsaus ja tilastografiikka sähköisessä muodossa julkaisijoiden verkkosivuilla.